

Sygn. akt III A Ua 1497/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Ciuraszkiewicz (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Pauter SSA Danuta Rychlik-Dobrowolska
Protokolant:	Magdalena Krucka

po rozpoznaniu w dniu 31 stycznia 2013 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku S. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

o emeryturę

na skutek apelacji S. S.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Świdnicy

z dnia 18 października 2012 r. sygn. akt VII U 862/12

I. oddala apelację,

II. zasądza od wnioskodawcy na rzecz strony pozwanej kwotę 120,- zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Decyzją z 28 maja 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. odmówił S. S. prawa do emerytury z powodu nieudowodnienia przez niego 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Wskutek zaskarżenia decyzji sprawę rozpoznał Sąd Okręgowy w Świdnicy, który wyrokiem z 18 października 2012 r. oddalił odwołanie i zasądził od wnioskodawcy na rzecz ZUS-u 60,- zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd I instancji wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

S. S. złożył 8 maja 2012 r. wniosek o przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury. Wnioskodawca ukończył 60 lat, posiada staż ubezpieczeniowy w wymiarze ponad 25 lat, obecnie przebywa na zasiłku przedemerytalnym. ZUS zaliczył mu 13 lat 1 miesiąc i 1 dzień pracy w warunkach szczególnych po odliczeniu urlopów bezpłatnych i okresów niezdolności do pracy przypadających po dniu 14 listopada 1991 r.

ZUS nie zaliczył do okresu pracy w warunkach szczególnych okresu pracy wnioskodawcy od 22 września 1987 r. do 17 listopada 1990 r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w C. - Zakładzie (...) w B. na stanowisku odbieracza.

Sąd ustalił na podstawie akt osobowych wnioskodawcy, że w dniu 1 października 1987 r. został przyjęty na członka Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w C..

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji stwierdził, że okres pracy w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w C. nie może być zaliczony w poczet stażu pracy w warunkach szczególnych, bowiem wnioskodawca nie był pracownikiem spółdzielni, a jej członkiem. Nie pracował więc w spółdzielni w ramach wymaganego ustawą stosunku pracy. O członkostwie w spółdzielni produkcyjnej świadczy deklaracja przystąpienia (własnoręcznie podpisana przez wnioskodawcę), przyjęcie na członka i obliczanie wynagrodzenia według dniówek obrachunkowych.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. stosownie do wyniku sporu i w zw. z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. nr 163, poz. 1349 ze zm.)

Apelację wywiódł wnioskodawca, wnosząc o zmianę wyroku Sądu I instancji i przyznanie mu prawa do emerytury. Wnioskodawca zarzucił, że Sąd I instancji pominął, iż wykonywanie przez niego pracy na rzecz RSP w C. było poddane wszelkim rygorom, jakie wynikają z kodeksu pracy. Już z treści świadectwa pracy wynika, że był zatrudniony na pełen etat. Świadczył pracę w tych samych godzinach na rzecz pracodawcy z uwzględnieniem norm pracy. Otrzymywał wynagrodzenie za pracę. Umowa o pracę, której treść potwierdza także świadectwo pracy, przewidywała wykonywanie pracy na stanowisku odbieracza. Powyższe okoliczności potwierdzili świadkowie. Wnioskodawca wskazał, że członkostwo w spółdzielni pracy było jedynie formalne, wymuszone przez pracodawcę. Z tego powodu nie miał świadomości, że jest członkiem spółdzielni, a pracę świadczył jak pracownik zatrudniony w spółdzielni w pełnym wymiarze czasu pracy i za wynagrodzeniem.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie.

Nie było sporu między stronami co do faktu, że wnioskodawca ukończył 60 rok życia oraz, że na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymuje się ponad 25-letnim stażem pracy. Organ rentowy uznał za udowodniony staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 13 lat 1 miesiąca i 1 dnia. Nie zaliczył natomiast do okresu pracy w warunkach szczególnych okresu pracy wnioskodawcy w ramach członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej. Sąd I instancji podzielił pogląd organu rentowego, odmawiając wnioskodawcy prawa do emerytury w sytuacji niespełnienia przez niego warunku posiadania 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Przepis art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. nr 153, poz. 1227 - jednolity tekst) pozwala mężczyznom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. nabyć, po osiągnięciu wieku przewidzianego, m. in. w art. 32, prawo do emerytury, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 1999 r.) osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym 65 lat oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. 25 lat.

Emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (ust. 2 omawianego art. 184 ustawy).

Wiek emerytalny pracowników wykonujących pracę w warunkach szczególnych określa wydane na podstawie art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. nr 8, poz. 4 ze zm.). Przepis § 4 ust. 1 rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Prawidłowo Sąd I instancji ustalił, że w dniu 31 października 1987 r. wnioskodawca przystąpił do RSP w C. jako jej członek oraz, jako jej członek, wykonywał pracę na rzecz spółdzielni. A zatem nie podlegał w tym okresie ubezpieczeniu pracowniczemu z tytułu wykonywania umowy o pracę.

Podkreślić w tym miejscu należy, że przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. dotyczą tylko pracowników zatrudnionych na podstawie stosunku pracy, o czym stanowi § 1 ust. 1 rozporządzenia, a nie stosunku członkostwa w spółdzielni. Zgodnie bowiem z przepisami ustawy z 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze - (tekst jednolity: Dz.U. z 2003 r. nr 188, poz. 1848 z późn. zm.) prawo i obowiązek świadczenia pracy przez członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej wynika ze stosunku członkostwa (art. 155 § 1 tej ustawy). Oznacza to, że członkostwo w rolniczej spółdzielni produkcyjnej stanowi podstawę do świadczenia pracy, a do takich stosunków w zasadzie nie mają zastosowania przepisy powszechnego prawa pracy, jako że ich podłożem jest cywilnoprawny charakter stosunku członka ze spółdzielnią w zakresie świadczenia pracy. Prawo i obowiązek świadczenia pracy wynika ze stosunku członkostwa w spółdzielni, z którym wiąże się prawo do udziału w zarządzaniu spółdzielnią i inne rozwiązania instytucjonalne właściwe ruchowi spółdzielczemu, co ma określony wpływ na sposób organizacji pracy i podporządkowanie w procesie jej świadczenia. W zestawieniu ze stosunkiem pracy, stosunek członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, w ramach którego świadczona jest praca, wykazuje właściwości jakościowo różne i w związku z tym do pracy wykonywanej przez członków tych spółdzielni zastosowanie mają tylko nieliczne (ochronne) przepisy prawa pracy. Członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie może świadczyć pracy na podstawie umowy o pracę. Taki pogląd został zawarty w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z 9 stycznia 2008 r., III UK 92/07, w sentencji którego Sąd Najwyższy stwierdził, że: Uchwała walnego zgromadzenia spółdzielni nie może zmienić charakteru prawnego zatrudnienia członków spółdzielni poprzez deklarację, że "członkowie będą pracować na takich samych warunkach jak pracownicy". Status prawny członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej w zasadniczy sposób różni się od statusu pracownika zatrudnionego w tej samej spółdzielni, choćby ich wynagrodzenie, miejsce i czas pracy były identyczne, LEX nr 448929.

Wstąpienie do spółdzielni za cel ma prowadzenie wspólnej gospodarki na całym obszarze gruntów rolnych, włączonych do spółdzielni, przy czym praca na rzecz spółdzielni nie musi polegać wyłącznie na uprawie roli, lecz także na wykonywaniu szeregu innych czynności zapewniających prawidłowe funkcjonowanie spółdzielni (jak to miało miejsce w przypadku wnioskodawcy). Natomiast członkostwo w spółdzielni nie jest podyktowane zamiarem zarobkowego świadczenia pracy na rzecz określonego zakładu pracy. Brak jest zatem podstaw do przyjęcia, że wnioskodawca w spornym okresie zatrudniony był na podstawie umowy o pracę w spółdzielni.

Skoro zaś praca członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie odpowiada warunkom pracy określonym w kodeksie pracy, a status członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej różni się zasadniczo od statusu pracownika, nie można było zaliczyć tego okresu do okresu zatrudnienia pracowniczego. Pogląd ten wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 grudnia 2009 r., I UK 186/09, stwierdzając, że okres wykonywania pracy w charakterze członka spółdzielni nie może

zostać zaliczony do okresu, od którego zależy nabycie prawa do wcześniejszej emerytury z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (OSNP 2011/13-14/189).

Jak wynika z powyższego Sąd I instancji słusznie postąpił, uznając zaskarżoną decyzję organu rentowego za prawidłową, w sytuacji w której S. S. nie przysługuje prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy z 17 grudnia 1998 r. Sąd Apelacyjny uznał apelację wnioskodawcy za nieuzasadnioną, dlatego też oddalił ją na podstawie art. 385 kpc.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 kpc oraz § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. nr 163, poz. 1349 ze zm.).